

FÖRORD

I mer än ett sekel har Johann Sebastian Bachs musik varit en självklar del av Svenska kyrkans körliv. Vi hör Bachs mässor, oratorier och passioner vid stora högtider, men inte lika ofta hans kantater i dess rätta sammanhang – i gudstjänsten. Här presenteras fyra kantater för framförande i Svenska kyrkans huvudgudstjänst. En för advent, en för fastan, en för påsk och en för trefaldighetstiden. Kantaterna består av fem satser fördelade över gudstjänsten. Musiken hämtas från olika kantater men har en gemensam textlig och musikalisk tematik.

Johann Sebastian Bachs kantater skrevs i en annan tid. De har ett annat språk, både skriftligt och textligt, än vad dagens gudstjänstbesökare kanske är vana vid. För att göra dessa mästerverk relevanta idag behövs, tror jag, en varsam textlig redigering. Musiken i sig gör jag i princip inget åt. Låter man Bachs toner skölja över en kommer man gripas av dess fullhet.

Påskdagen

Påskdagen är kristenhetens och kyrkans stora högtid och att skapa en kantat till denna dag var givet. Ett problem har dock varit att samtliga Bachs påskkantater kräver en stor ensemble med tre trumpeter, pukor och flera träblåsare. Då ett av huvudmålen med detta arbete var att skapa kantater med mindre besättning har jag fått leta musik på annat håll för att återanvända/parodiera den, en modell som Bach själv använde vid flertalet tillfällen. Besättningen blev slutligen bassolo, kör, två trumpeter, pukor, stråkar och continuo.

1. Kör

Till pingstdagen 1724 skrev Johann Sebastian Bach en av sina få kantater med två trumpeter (Bach använde allt som oftast trumpeten ensam eller tre åt gången) och pukor, *Wer mich liebet, der wird mein Wort halten* (BWV 59). Texten till kantatens första sats är hämtad Johannesevangeliets 14:23 – en text vi inte längre läser på pingstdagen. Året därpå, till pingstdagen 1725, utarbetade Bach samma kantat där de två trumpeterna blivit tre och kantatens första sats vuxit från en duett mellan sopran och bas till en fyrstämmig kör (BWV 74). Dessutom har orkestern utökats med två oboer och en oboe da caccia. Till min kantat har jag valt att göra en blandning av de båda versionerna där jag använder den mindre orkestreringen från BWV 59, men den fyrstämmiga kören från BWV 74. Den svenska texten är min egen fria tolkning av Matteusseriens episteltext för påskdagen från Första Korinthierbrevets femtonde kapitel. Första satsen är tänkt att framföras direkt efter klockringningen.

2. Aria

Det hade varit naturligt att genomgående använda *Christ lag in Todesbanden* (BWV 4) som förlaga i detta arbete. Det är en tidig kantat, antagligen skriven under Bachs år i Arnstadt och bär tydlig inspiration från Bachs företrädare från sent 1600-tal, framför allt Dietrich Buxtehude. *Christ lag in Todesbanden* är en så kallad koralkantat som helt bygger på Luthers påskkoral med samma namn. Den svenska översättningen av Anders Frostenson lyder *I dödens bojor Kristus låg* (Sv.Ps. 1986:467). Den medeltida melodin har en alltför tydlig mollkaraktär för att användas som huvudmelodi på en festdag.

Förr användes dock kyrkotonarternas modalitet mer än dur/moll, denna melodi är dorisk. Jag har däremot valt en aria för bas och stråkar ur denna kantat. Den svenska texten är hämtad ur vers två och tre. Originalkompositionen är skriven för två fioler, två violer och basso continuo, men jag har lagt andraviolastämman i cello, och låter orgeln och kontrabassen sköta continuo. Andra satsen är tänkt att framföras mellan den gammaltestamentliga läsningen och episteltexten.

3. Korol

Ingen av våra vanligaste påskpsalmer finns i arrangemang av Johann Sebastian Bach. Istället använder jag melodin som Bach valt som slutkoral i fastlagssöndagens kantat, Elisabeth Crucigers *Herr Christ, der einig Gotts Sohn*. I vår psalmbok finns den också som påskpsalm, Sv.Ps. 1986:150, vars första vers används här, *Du segern oss förkunnar*. Tredje satsen placerar jag som gradualpsalm eller mellan evangeliet och predikan.

4. Aria

I Bachs kantat *Er rufet seinen Schafen mit Namen* (BWV 175), komponerad för tredjedag pingst 1725, finns en basaria med två trumpeter som jag använder här för att utnyttja besättningen så mycket som möjligt. Originalen går i D-dur, men jag har transponerat arian till C-dur, precis som första och sista satsen, för att förenkla möjligheten att spela med tidstroga instrument. Den fjärde satsen är tänkt att framföras efter trosbekännelsen.

5. Korol

Slutkoralen är hämtad från Juloratoriet (BWV 248). Melodin är Martin Luthers välkända julpsalm som i vår psalmbok har texten *Från himlens höjd jag bringar bud* (Sv.Ps. 186:125). Hos Bach är julens jublande budskap tätt sammanknipat med passionstidens smärta och påskdagens jubel. Detta visar han t.ex. genom den fastekoral (*O Haupt voll Blut und Wunden* Sv.Ps. 144) som han använder i Juloratoriet (BWV 248). De jublande fanfarerna i orkesterns mellanspel passar tveklöst utmärkt på påskdagen. Originalen i D-dur är för tre trumpeter och pukor. Här har den transponerats ned till C-dur och den tredje trumpetstämman tar andrafiolen och violan hand om. Texten har jag tagit från Sv.Ps. 186:465. Kantatens sista sats framförs som postludium.

David Åberg

KÖR

Livet segrar, döden dödad

BWV 59/74 sats 1 Sv. Ps. 5:3 Musik: J. S. Bach

Trumpet 1
2

Timpani

Violin I

Violin II

Viola

S

A

T

B

Violoncell/
Continuo

7
5
2

6 7

7
5
2

6

6
5

6 6 5
5

8

Tpt 1
2

Timp.

Vln I

Vln II

Vla

S
Li - vet seg - rar, dö - den dö - dad,

A
Li - vet seg - rar, dö - den

T
Li - vet seg - rar,

B
Li - vet seg - rar,

Vc/
Cont

$\frac{7}{5}$ $\frac{7}{5}$ $\frac{7}{5}$ 6 7 $\frac{7}{5}$

11

Tpt 1
2

Timp.

Vln I

Vln II

Vla

S
se - gern är nu vun - nen. Död var är din udd, din se - ger. Gud var tack som ger oss

A
dö - dad, se - gern är nu vun - nen. Död vad är din udd, din se - ger. Gud var

T
8

B

Vc/
Cont

6
5

6 7 # 6
5

8 7 5 6 6 5

ARIA

Du Jesus är vårt påskalamm

BWV 4 vers 5 Sv. Ps. 467:3/2 Musik: J. S. Bach

Violin I

Violin II

Viola

Violoncell

Bas

Violoncell/
Continuo

Du Je - sus är vårt pås - ka - lamm, vårt

7

Vln I

Vln II

Vla

Vc

B

Vc/
Cont

san - na pås - ka - lamm, vi le - ver av

13

Vln I

Vln II

Vla

Vc

B

Vc/
Cont

din kär - lek, vi le - ver av din kär - lek.

19

Vln I

Vln II

Vla

Vc

B

Vc/
Cont

Den mäk - tig på ditt kors bröt fram, ja

KORAL

Du segern oss förkunnar

BWV 164 sats 6 Sv. Ps. 150:1 Musik: J. S. Bach

Violin I

Violin II

Viola

S

A

T

B

Violoncell/
Continuo

Du se - gern oss för - kun - nar, du som oss råd - dat har.
Dig pri - sar vå - ra mun - nar, o Je - sus, vårt för - svar.

Du se - gern oss för - kun - nar, du som oss råd - dat har.
Dig pri - sar vå - ra mun - nar, o Je - sus, vårt för - svar.

Du se - gern oss för - kun - nar, du som oss råd - dat har.
Dig pri - sar vå - ra mun - nar, o Je - sus, vårt för - svar.

Du se - gern oss för - kun - nar, du som oss råd - dat har.
Dig pri - sar vå - ra mun - nar, o Je - sus, vårt för - svar.

ARIA

Öppna er, ni båda öron

BWV 175 sats 6

Musik: J. S. Bach

Trumpet 1
2

Bas

Violoncell/
Continuo

Tpt 1
2

B

Vc/
Cont

Tpt 1
2

B

Vc/
Cont

Öpp - na er, ni

bå - da ö - ron, öpp -

14

Tpt 1 2

B

Vc/ Cont

na er, ni bå - da ö - ron, Je - sus

18

Tpt 1 2

B

Vc/ Cont

har er det - ta lo - vat, att han djä - vul, död ned - lagt,

p

22

Tpt 1 2

B

Vc/ Cont

djä - vul, död ned - lagt.

f

27

Tpt 1 2

B

Vc/ Cont

Öpp - na er, ni bå - da ö - ron, Je - sus

Koral

Nu kommen är vår påskafröjd

BWV 248 sats 9 Sv. Ps. 465:1 Musik: J. S. Bach

Trumpet 1
2

Timpani

Violin I

Violin II

Viola

S
Nu kom - men är vår pås - ka - fröjd. Pris, Je - sus,

A
Nu kom - men är vår pås - ka - fröjd. Pris, Je - sus,

T
Nu kom - men är vår pås - ka - fröjd. Pris, Je - sus,

B
Nu kom - men är vår pås - ka - fröjd. Pris, Je - sus,

Violoncell/
Continuo

6 7 / 4 5 8 7 / 6 5 6 6 6 6 / 5 6 5 / 4 3 6

6

Tpt 1
2

Timp.

Vln I

Vln II

Vla

S
dig i him - mels - höjd! Från dö - dens makt be -

A
dig i him - mels - höjd! Från dö - dens makt be -

T
8 dig i him - mels - höjd! Från dö - dens makt be -

B
dig i him - mels - höjd! Från dö - dens makt be -

Vc/
Cont

6 3 6 5 6 6 6 5 6 6 5 6 # 6
4 4 4 4 4 4 4 4 4 4 4 4 4
3b 2